

Kőbányai változások

Az Óhegy utcai kistemplomhoz tartozó épületből, a lengyel apácák házából, szocialista otthon lett. Nyáron kerti székekben öregek ünek az udvarán. Szemközt, a házon túl, a régi bányát kerestem.

Nincs többé, betemették, előbb szeméttel, aztán termőfölddel és facsetekkel ültették be. Egyszer talán építkezni is lehet itt, ha elrendeződik a föld mélyében is a változás, megerősödik a talaj és nem süpped többé.

A villasor mögött bánya volt. Lent, a mélyben téglagyár füstölgött, munkáslakások húzódtak: eleven, nyüzsgő telep, a porban visongó gyereksereggel, asszonyokkal, sárral, a sárba ragadó indulatokkal. De a villák utca felőli oldalán mindebből semmi sem látszott.

Kőbányának, 68 000 dolgozó, főként fizikai munkás otthonának többi »színeváltozását« keresem a 28-as villamos mentén, a **Kőbányai** és a **Kőrösi Csoma** úton.

A **Hungária** körüttől indulva, jobboldalt higanygőz lámpák sorfala, a másik oldalon, végig az úton facseteték, virágágásokban. Baloldalt a MÁV Északi Járműjavítóból valaha csak az üzem feliratát láttuk és a szürke, alacsony kerítésfalat, a szemnek vigasztalan, kopár sivatagot.

Megtört a fal zárt vonala: színes, korszerű emeletes épület magasodik: az ország legnagyobb **diesel-mozdony szerelőcsarnoka** itt létesült.

Kőbánya azelőtt a köveiről volt híres. Annyi követ bányásztak itt IV. Béla óta, hogy 33 kilométer hosszú folyosót megtöltenének. A gyorsan épülő pesti házakhoz innen hordták a követ. Aztán híres volt Kőbánya a sertés-kereskedelméről, a kövek helyén levő üregekben, pincékben tárolt borairól, a vörös dinkáról, és a fehér dinkáról, a söréről. Az ipart az 1800-as évek közepéig sörgyarak és téglagyarak képviselték. A sörgyári ászokpincében a felszabadulás előtt gyertyafény-nél dolgoztak. A téglagyárban a sarat lábbal taposták, a téglát kézzel verték. Korszerűtlen üzemek, amelyeket rendszertelenül építettek, mellettük a munkáslakásokat, alacsonyakat, egyre többet, mert egyre több gyár épült: 1910-ig még 77 nagyüzem, az első után még hét téglagyár, azután a Ganz elődje, meg a Fém- és Lám-paarugyár — nyomortelepek, sikátorok, a szegénységet elfüggönyöző ablakkal, ez volt Kőbánya. Húszezer ember éli szükség-lakásban. A kerület központjában, a Kőrösi Csoma úton, a korzón, mindössze néhány emeletes ház állt a felszabadulás előtt.

Kőbánya most is elsősorban a **gyárai**ról híres. Két-százöt üzeméből 56 országba jutnak el a termékek. Ha megszüntetnék összeköttetését a világgal, Kőbánya ellátná magát. A felszabadulás után fejlődött az Orion kis üzem-

ből világhíres gyárra, munkásai neonfényben, futószalagon, fehér köpenyben dolgoznak, a Kőbányai Gyógyszerárugyár akkorára nőtt, hogy egy utca-részt is elfoglalt, úttesttel, járdával együtt, a régi lánypagyár, a ZIM, vegyipari üzemé fejlődik, sok milliós beruházással. Százmillió forintot költöttek 1945 óta az üzemek korszerűsítésére.

A Népligetnél keresem a vurstlit. A hajdani **Mutatványos téren** füstölgő kéményű kis házakat találni, körülötte tyúkok kapirgálnak, kutya ugat. Színes csóvázak hevernek a földön, mellette sárga deszkaépület, homlokzatán festett felírás: »Dobozdobáló.«

Öregasszony jön két szódásüveggel, kabátján elnyúlt, molyrágta prém.

— Keres valakit? — kérdi.

— A vurstlit.

— Hol van az már! Tavaly még dolgoztak a dobozlobálók és a céllövölde. Lebontották a dodzsemet, a hajóhintát, a vendéglő még biztosan kinyit. Gyermekváros lesz itt, meg fürdő, vezeték már a csöveket, minékünk meg majd adnak lakást. Egy kis szobám van, **Král Ferencné** a nevem.

Egyenletes, állandó zúgás tölti be a Mutatványos teret. A régi bábszínház mellett **fúrótorony** zakatol.

— Ezernégyszázötven méter mélységben járunk, kb. 100 méter még és feljön a víz — mondja **Tarján Ernő** fúró-mester. — Ejjel eocénkori mészkövet találtunk, 10—15 méterenként fúrót cserélünk, olyan kemény a kő. Fürdő-kombinát épül itt. Ez lesz Budapest legmélyebb kútja.

Kíváncsi voltam a **Mázsa** utcára is, a Kőbányai út mentén. Ötvenkét év alatt 18 és fél millió sertést neveltek a **Szállás** utcában és a **Mázsa** utca deszkaházaiban, alacsony ólakban, s a sertések nyaranként elviselhetetlen büzzel árasztották el még a messzi utcákat is.

A deszkaólak helyén a **Phylaxia** épületeit találok.

— Két évvel ezelőtt megszüntették a hízlaidát, a lakosság kérésére — mondja a portás.

Kitérőre csábít a **Csajkovszkij park**, Dreherék magas fallal körülvett kastély-parkja, a szabadtéri színpaddal, és az új lakótömb, amelyhez most építenek modern üzleteket.

A magamszabta végállomás: a **Harmat** utca. Kőbánya »színeváltozásának« első jele, az első lakótelep, háromemeletes, távfűtéses házakkal.

A húsz év történelméhez sok egyéb is tartozik még. Az is, hogy ez idő alatt 13 504 házasságot kötöttek Kőbányán, az elsőt 1945. január 13-án. Kőbánya akkor már felszabadult, a front Buda felé húzódott.

Több, mint 33 000 gyerek született azóta. Húszévesek, akiknek Kőbánya húsz évvel ezelőtti történetéről nincs emlékük.

Tóth Erzsébet

Budapestre vonatkozó újságcikkek		OSZTÁLYOZÁS	
Szerző:	Tóth Erzsébet	Tárgy	725.051
Cím:	Kőbányai változások	Hely	1965
Forrás:	Hagyományok	Idő	
(Hely)		Személy	
(Idő)	1965. ápr. 17.	Helyszám	
(Köt. v. füz.)			
(Oldal)			